

notitie

FORUM STANDAARDISATIE 12 december 2018 Agendapunt 3D Intakeadvies STABU²

Nummer: FS 181212.3D

Aan: Forum Standaardisatie
Van: Stuurgroep Open Standaarden

Datum: 26 november 2018
Versie: 1.0

Bijlagen: niet van toepassing

Advies

Het Forum Standaardisatie wordt geadviseerd om de standaard STABU² in behandeling te nemen voor opname op de lijst van aanbevolen standaarden.

De openheid van de standaard en het standaardisatieproces is een bijzonder aandachtspunt voor het expertonderzoek.

In de toelichting hieronder wordt dit advies nader onderbouwd.

Toelichting

1. Korte beschrijving van de standaard

Om de technische en functionele eisen voor bouwwerken vast te leggen, wordt in de bouwsector een bestek gebruikt. Dit bestek vormt de basis voor het contract tussen opdrachtgever en aannemer en de prijsvorming bij aanbestedingen. STABU² is de besteksystematiek voor Burger en Utiliteitsbouw. Onder 'bestek' wordt verstaan:

- de beschrijving van het werk;
- de daarbij behorende tekeningen;
- de voor het werk geldende voorwaarden;
- de nota van inlichtingen;
- het proces-verbaal van aanwijzing.

In de STABU²-bestekssystematiek zijn alle denkbare gegevens die nodig zouden kunnen zijn bij het opstellen van een bestekboek gegroepeerd en opgeslagen in een database structuur. Deze database is primair verdeeld in de volgende categorieën:

- Algemene voorwaarden,
- Bouwstoffen (data m.b.t. materialen en producten),
- BouwDelen (data m.b.t. bouw- en installatiedelen),
- Functies (data m.b.t. functionele eisen aan bouw- en installatiedelen),
- Materieel (data m.b.t. hulpmiddelen, werktuigen, gereedschappen, beschikbaarstelling etc)
- Resultaten, data m.b.t. het meetbare resultaat van het aanbrengen van een bouwstof.

Onder het STABU² onderdeel 'voor het werk geldende voorwaarden' vallen veel administratieve- en technische standaard bepalingen. Om het bestekboek compact te houden zijn deze overgeheveld naar een afzonderlijk boekwerk, namelijk de: STABU-Standaard (welke los staat van STABU²). De koppeling tussen STABU² en de standaard administratieve- en technische bepalingen in de STABU-Standaard kan worden gelegd door een aanvullende administratieve bepaling op te nemen in het bestekboek. Alleen STABU² valt binnen scope van de huidige intake.

In 1990 is STABU² geïntroduceerd vanuit de overheid in de markt en is de slag gemaakt van de eerste papieren versie van de standaard (STABU¹), naar een tweede versie in de vorm van een relationele database. Vervolgens is STABU² geïmplementeerd en doorontwikkeld tot een de-facto standaard voor het opstellen van bestekken in de bouwsector. STABU² is sindsdien niet meer gewijzigd. Traditioneel zit de standaard aan eind van het ontwerpproces. De ambitie is om de standaard in de toekomst ook tot en met het beheerproces en voor validatiedoelinden te gebruiken.

Het bestek vormt de basis voor het contract tussen opdrachtgever en aannemer en de prijsvorming bij aanbestedingen. STABU² biedt hierbij een oplossing voor:

- (on)volledigheid: STABU² biedt een vaste indeling en structuur en een eenduidige en relevante besteksadministratie;
- (on)gelijkwaardige contractpartners: STABU² biedt een eenduidige afbakening van verantwoordelijkheden. De opdrachtgever is verantwoordelijk voor het ontwerp, de aannemer verantwoordelijk voor de uitvoering.
- STABU² kan gebruikt worden binnen aanbestedingsprocedures: het is gebaseerd op het aanbestedingsstelsel- ARW 2005.
- Interoperabiliteit: STABU² zorgt ervoor dat het bestek geschikt is voor een automatische verwerking en bevordert uitwisseling van informatie met volgende fasen in het proces zoals calculatie en planning.
- Een bestek geschreven op basis van de STABU-standaard bezit een zekere juridische waarde, welke zijn oorsprong vindt in regelgeving.
- Kwaliteit en contractering: Opdrachtnemers kunnen aantonen welke kwaliteit zij leveren en het in de keten gebruiken om onderaannemers te contracteren.

De standaard wordt beheerd door de Stichting STABU. Deze stichting is opgericht voor het ontwikkelen en beheren van de standaard.

Opmerking: het superscript "2" in "STABU²" maakt deel uit van de naam van de standaard en is geen voetnoot.

2. Betrokkenen en proces

STABU² is in oktober 2018 door de Stichting STABU aangemeld voor opname op de lijst aanbevolen standaarden. Op 2 november 2018 heeft een intakegesprek plaatsgevonden met de aanmelder. In dit gesprek is gekeken of alle basisinformatie aanwezig is en of de standaard voldoet aan de criteria voor in behandeling name. Daarnaast is vooruitgeblikt op de procedure.

Dit intakeadvies is opgesteld naar aanleiding van het intakegesprek en eigen onderzoek van de procedurebegeleider, Lost Lemon.

3. Voldoet de standaard aan de criteria om in procedure genomen te worden?

STABU² voldoet aan alle vier criteria om in behandeling genomen te worden voor opname op de lijst aanbevolen standaarden. Hoe de standaard is getoetst op de vier criteria¹ wordt hieronder toegelicht in paragrafen 3.1-3.4.

3.1. Is de standaard toepasbaar voor elektronische gegevensuitwisseling tussen (semi-)overheidsorganisaties en bedrijven, tussen (semi-)overheidsorganisaties en burgers of tussen (semi-)overheidsorganisaties onderling?

Ja. STABU² is toepasbaar bij het gestandaardiseerd opstellen van een bestek in de Burger- en Utiliteitsbouw (B&U) en is te implementeren in applicaties die bestekken in de B&U automatisch verwerken. Aannemers die een aanbieding doen op basis van het gestandaardiseerde bestek kunnen ook gebruik maken van deze applicaties.

De standaard voorziet in alle wetgeving en normen voor de B&U. Wanneer er iets verandert in deze wetten of normen, dan kunnen STABU² verwerkende applicaties een automatische update doen dankzij een gestandaardiseerde web-service.

3.2. Is het beoogde functioneel toepassingsgebied en het organisatorisch werkingsgebied van de standaard, voldoende breed om substantieel bij te dragen aan de interoperabiliteit van de (semi-)overheid?

Ja, de standaard draagt bij aan de interoperabiliteit tussen de overheid en marktpartijen in de B&U als het gaat om het opstellen van een bestek en het uiteindelijke contract tussen Rijksoverheid en marktpartij(en). STABU² zorgt ervoor dat het bestek geschikt is voor een automatische verwerking en bevordert uitwisseling van informatie met volgende fasen in het proces zoals calculatie en planning. De toepassing van STABU² is niet gebonden aan een bepaalde overheidsorganisatie.

3.3. Is het zinvol de standaard op te nemen, gezien het feit dat deze niet al wettelijk verplicht is voor het beoogde functioneel toepassingsgebied en organisatorisch werkingsgebied?

Ja. STABU² is niet wettelijk verplicht.

3.4. Draagt de standaard bij aan de oplossing van een bestaand, relevant (interoperabiliteits)probleem en het voorkomen van leveranciersafhankelijkheid?

STABU² draagt bij aan interoperabiliteit en voorkoming van vendor lock-in. De standaard heeft zich al bewezen als oplossing voor de uniformiteit en uitwisselbaarheid van bestekken voor de B&U. Nieuwe softwareleveranciers voor de ondersteuning van het opstellen van een bestek kunnen eenvoudig gebruik maken van de STABU content door de standaard STABU² te implementeren.

4. Is er zicht op een positief expertadvies?

Wanneer het Forum Standaardisatie de standaard in procedure neemt, zal een groep experts de standaard gaan toetsen op de vier inhoudelijke criteria² voor opname op de lijst. Het Forum Standaardisatie neemt geen standaarden in procedure waarvan al vaststaat dat deze in het expertonderzoek op tenminste één van de criteria zal stranden. Daarom wordt in dit intakeadvies vooruitgeblikt op de vier inhoudelijke criteria.

¹ Meer informatie over de criteria voor het in procedure nemen van een standaard op de website van het Forum Standaardisatie, <https://www.forumstandaardisatie.nl>.

² Meer informatie over de inhoudelijke toetsingscriteria op de website van het Forum Standaardisatie, <https://www.forumstandaardisatie.nl>.

Het intakeonderzoek heeft geen inhoudelijke criteria gevonden die een positief expertadvies voor plaatsing van STABU² op de lijst aanbevolen standaarden in de weg zou kunnen staan.

Dit wordt hieronder toegelicht in paragrafen 4.1-4.4.

4.1. Toegevoegde waarde

Relevante overheidspartijen zoals het Rijksvastgoedbedrijf maken al gebruik van STABU² en hebben bewezen dat de voordelen van de standaard opwegen tegen de kosten en risico's. Bestekken die met STABU² zijn beschreven zijn automatisch verwerkbaar en beter uitwisselbaar. STABU² voorkomt ook vendor lock-in omdat iedere leverancier de standaard kan integreren in een applicatie voor bestekverwerking.

Er zijn geen beveiligings- en privacy risico's geïdentificeerd.

4.2. Open standaardisatieproces

Het ontwikkel- en beheerproces lijkt voldoende open en onafhankelijk te zijn, maar is nog onvoldoende beschreven. De stichting STABU gaat het ontwikkel- en beheerproces de komende tijd documenteren en toegankelijk maken. In het expertonderzoek zal moeten worden bekeken of dit ook werkelijk leidt tot een voldoende gedocumenteerd, open ontwikkel- en beheerproces.

Softwareleveranciers die de standaard ondersteunen kunnen de standaard gratis ontvangen en ook de updates van de structuur en de content gratis beschikbaar stellen aan de eindgebruikers. De software mag echter alleen verkocht worden aan partijen die ook een licentie bij de stichting STABU hebben om de data te gebruiken. De eindgebruikers betalen voor het gebruik van de licenties 1000 euro per jaar. Daarom moet in het expertonderzoek goed onderzocht of de situatie rond het intellectuele eigendom van STABU² wel voldoet aan het criterium van openheid.

4.3. Draagvlak

De STABU² standaard bestaat al sinds 1990, toen de eerste digitale versie van STABU werd gepubliceerd. Op dit moment wordt 70-80% van de aanbestedingen met behulp van STABU² gedaan. Binnen de overheid gebruiken de architecten in opdracht van Rijksgedebouwendienst de standaard bij het opstellen van een bestek.

Meer dan 90% van de softwarepakketten voor het opstellen en verwerken van bestekken in de B&U ondersteunen STABU². STABU² wordt ondersteund door vijf softwareleveranciers die het leeuwendeel van de markt dekken.

4.4. Opname op de lijst bevordert adoptie

De standaard is aangemeld voor de lijst van aanbevolen standaarden. STABU² kan worden gezien als een gangbare standaard aangezien de adoptie bij de overheid al groot is.

De Stichting STABU heeft STABU² vooral aangemeld om te borgen dat de standaard open blijft en blijvend voldoet aan de eisen die aan een open standaard worden gesteld. Stichting STABU wil STABU² graag door-ontwikkelen tot een standaard die ook kan worden gebruikt in het verdere bouwproces en beheer van het bouwobject.

5. Samenhang met andere standaarden op de lijst

Er staan momenteel drie bouwstandaarden op de 'pas-toe-of-leg-uit' lijst: VISI, IFC en COINS. VISI staat los van STABU² omdat VISI over het uitwisselingsformat gaat terwijl STABU² over inhoud gaat. IFC gaat over het op dezelfde wijze vastleggen van objectentiteiten tussen de verschillende sectoren. STABU² sluit aan op hetzelfde gegevenswoordenboek (IFD) dat voor IFC wordt gebruikt en conflicteert daar niet mee. COINS is nog niet van toepassing op de Burger & Utiliteitsbouw sector, waar STABU² juist wordt toegepast. Bovendien is COINS een containerformaat, en gaat deze standaard ook niet over inhoud.

NLRS is een bouwstandaard die op de lijst met aanbevolen standaarden is opgenomen. Deze standaard richt zich op gebruikers van Revit, een softwarepakket om 3D modellen mee te kunnen

maken. Momenteel is er geen relatie tussen STABU² en de NLRs. In de toekomst kan er samenhang worden gecreëerd door een relatie tussen objecten binnen Revit en de inhoud van de specificatie te leggen via de STABU² standaard classificatie.

6. Welke organisaties ondersteunen deze aanmelding?

De volgende organisaties ondersteunen de aanmelding van STABU²:

- *Rijksvastgoedbedrijf*: als opdrachtgever van bouwprojecten en aanbestedingen waarbij zij het bestek opstellen volgens de STABU² standaard. Het Rijksvastgoedbedrijf heeft zitting in het bestuur van de Stichting STABU.
- *G4*: gemeenten voeren veel inspecties en controles uit in het bouwproces en hebben hierbij behoefte aan goede bestekbeschrijvingen. De G4 heeft zitting in het bestuur van de Stichting STABU.
- *Aedes*: vereniging van woningcorporaties. Aedes heeft zitting in het bestuur van de Stichting STABU.

Daarnaast steunen de volgende commerciële partijen de aanmelding van de standaard:

- *Bouwend Nederland*: de brancheorganisatie van aannemers.
- *Uneto-VNI*: de organisatie van installateurs.
- *NA*: Architectenbond.
- *NLI* *Ingenieurs*: Adviseurs.
- *NvtB*: Nederlands verbond toelevering bouw, fabrikanten.

7. Use case

De use case zal worden beschreven tijdens het expertonderzoek.